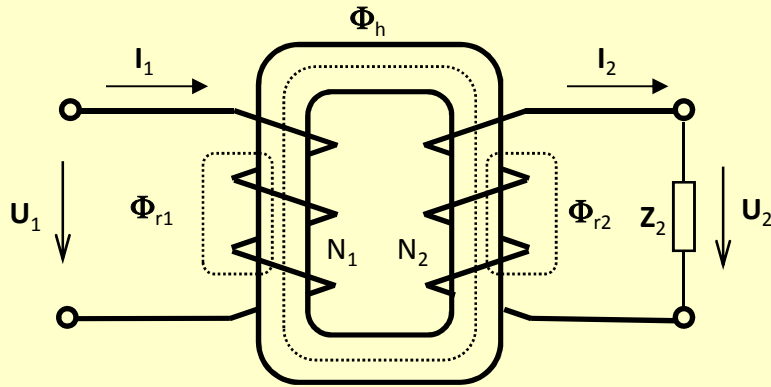
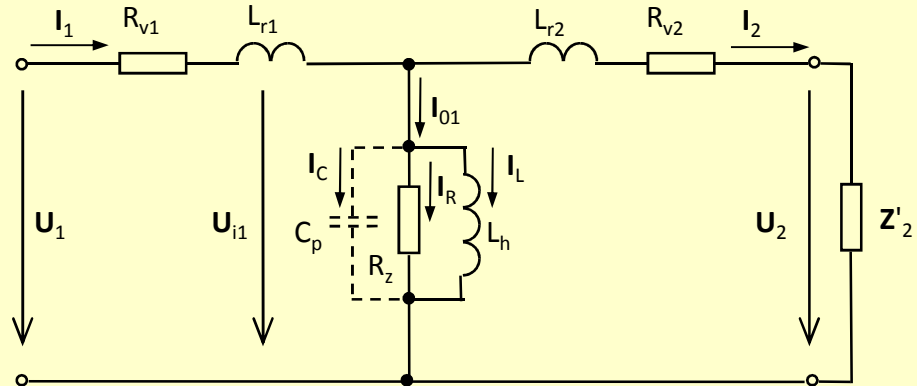

METROLOGIE
MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ
V ČMI LPM PRAHA

ZÁKLADNÍ USPOŘÁDÁNÍ MĚŘICÍHO TRANSFORMÁTORU

NÁHRADNÍ OBVOD $N_1 = N_2$

IDEÁLNÍ MT $\mu \rightarrow \infty$; $G_{mh} \rightarrow \infty$; **IDEÁLNÍ MTP** $\frac{I_1}{I_2} = \frac{N_2}{N_1} = p_I$

IDEÁLNÍ MTN $\frac{U_1}{U_2} = \frac{N_1}{N_2} = p_U$

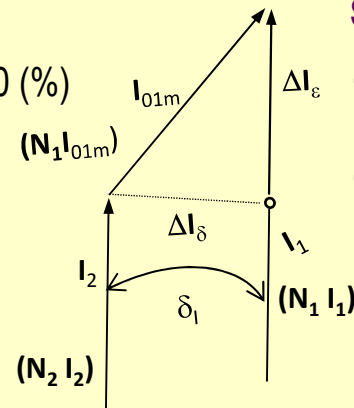
SKUTEČNÝ MTP

CHYBA PROUDU $\varepsilon_I = \frac{p_I I_2 - I_1}{I_1} \cdot 100 = \frac{\Delta I \varepsilon}{I_1} \cdot 100$ (%)

CHYBA ÚHLU $\delta_I \doteq \text{tg } \delta_I = \frac{\Delta I \delta}{I_1}$ (rad)

MAGNETICKÉ OBVODY MTP

- Toroidní jádra vinutá páskem z magneticky měkkého materiálu: Křemíkové oceli (2% Si)
- trafoker, trafoperm ($\mu_4 = 2000$, $B_{\max} = 1,7$ T)
- Permalloy Mumetal ($\mu_4 = 20000$, $B_{\max} = 0,7$ T)
- Ni (30-70)% Fe, Cu Co (žíhané)
- Nanokrystallické materiály na bázi železa
- ($\mu_4 = 20000$, $B_{\max} = 1,3$ T) (Fe Cu Nb Si B)

SKUTEČNÝ MTN

CHYBA NAPĚTÍ $\varepsilon_U = \frac{p_U U_2 - U_1}{U_1} \cdot 100 = \frac{\Delta U \varepsilon}{U_1} \cdot 100$ (%)

CHYBA ÚHLU $\delta_U \doteq \text{tg } \delta = \frac{\Delta U \delta}{U_1}$ (rad)

MAGNETICKÉ OBVODY MTN

Dělená C jádra z křemíkové oceli,
U etalonových MTN skládané jádro z EI plechů

POUŽITÍ A ZÁKLADNÍ PARAMETRY MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ (MT)

MĚŘICÍ TRANSFORMÁTORY PROUDU (MTP) A NAPĚTÍ (MTN) – stanovená měřidla, součást řetězce pro měření elektrické energie, výkonu, proudu a napětí v sítích 50 Hz

ZÁKLADNÍ PARAMETRY MTP

- převod $p_I = I_1/I_2$
- typické hodnoty primárního proudu I_1 : (10 - 12,5 - 15 - 20 - 25 - 30 - 40 - 50 - 60 – 75) A a jejich dekadické násobky
- jmenovité hodnoty sekundárního proudu: 1 A, (2 A), 5 A
- jmenovitý zdánlivý výkon: 2,5 VA pro $\cos \varphi = 1$; (5 - 10 - 15 – 30) VA pro $\cos \varphi = 0,8$
- MTP s rozšířenou zátěží musí vyhovovat tř. př. v rozsahu zátěží (1 - 15) VA, $\cos \varphi = 1$
- třídy přesnosti: 0,1; 0,2; 0,5 – odpovídající **chyby proudu ϵ_I a úhlu δ_I** (5 až 120) % I_N
- třídy přesnosti: 0,2S; 0,5S – odpovídající **chyby proudu ϵ_I a úhlu δ_I** (1 až 120) % I_N

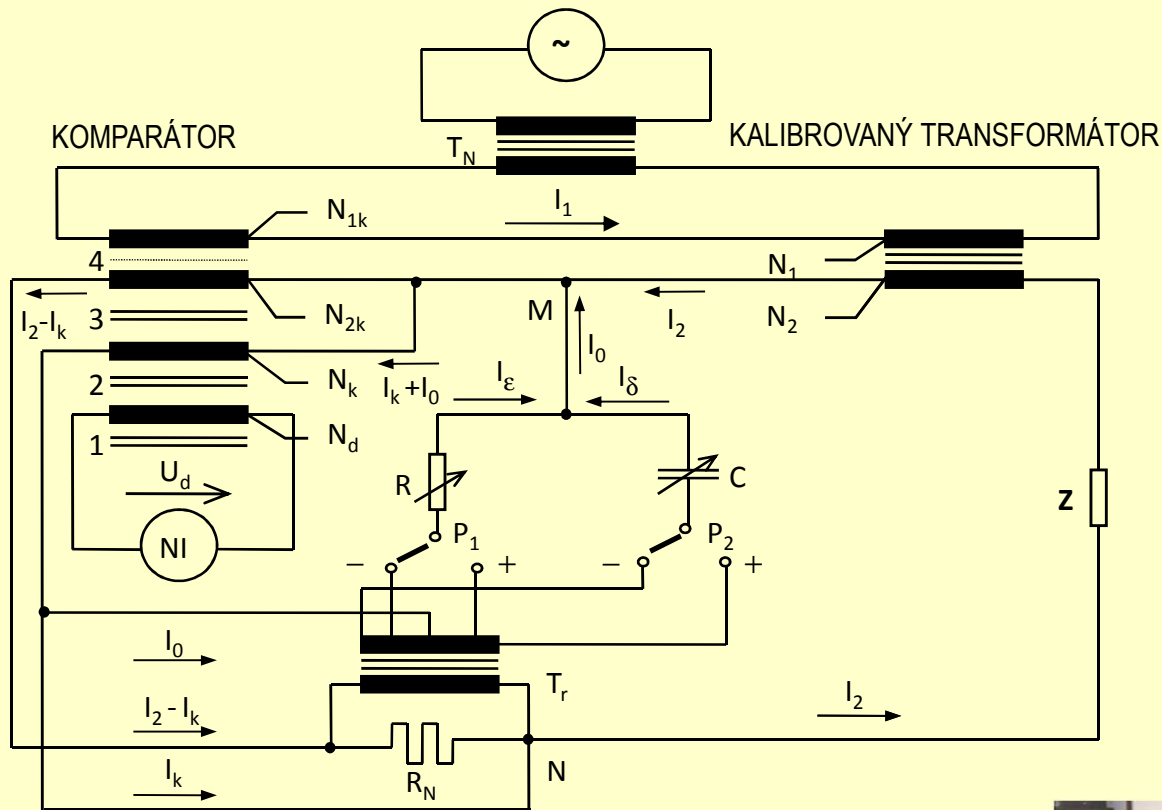

ZÁKLADNÍ PARAMETRY MTN

- převod $p_U = U_1/U_2$
- typické hodnoty primárního napětí U_1 : dle rozvodné soustavy a napětí generátoru v rozsahu ($3/\sqrt{3}$ – 400/ $\sqrt{3}$) kV
- jmenovité hodnoty sekundárního napětí: 100 V, 110 V, ($100/\sqrt{3}$, $110/\sqrt{3}$, $100/3$, $110/3$) V
- jmenovitý zdánlivý výkon: (1 - 2,5 – 5 – 10) VA pro $\cos \varphi = 1$
(10 – 25 – 50 – 100) VA pro $\cos \varphi = 0,8$
- třídy přesnosti: 0,1; 0,2; 0,5 – odpovídající **chyby napětí ϵ_U a úhlu δ_U**

KALIBRACE MTP POMOCÍ KOMPENZOVANÉHO TOROIDNÍHO KOMPARÁTORU

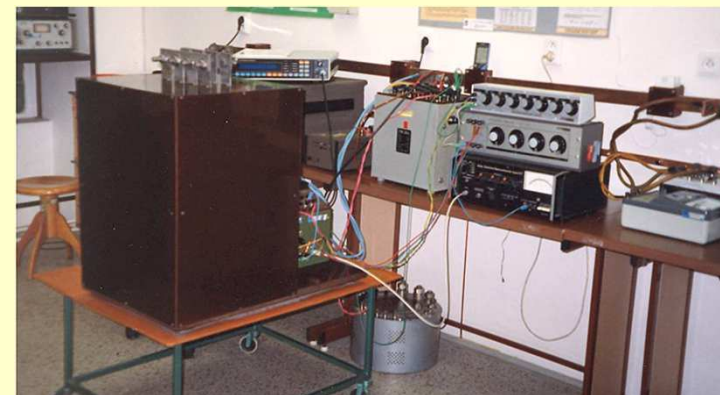
$$\varepsilon'_I = \pm R_N \frac{n_\varepsilon}{n_1} \frac{1}{R} 100 \quad (\%; \Omega; \Omega),$$

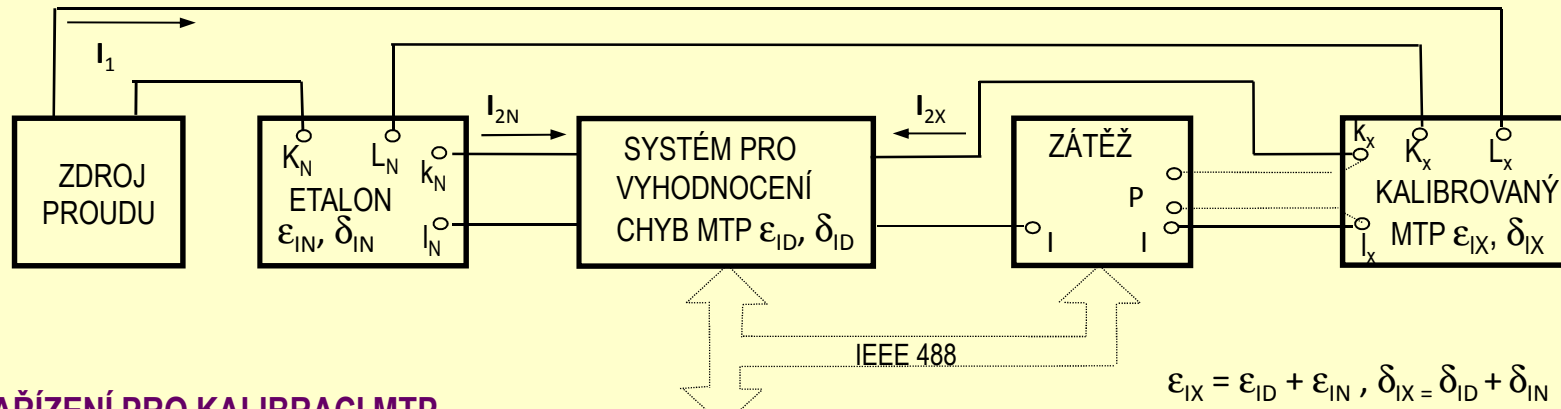
$$\delta'_I = \pm R_N \frac{n_\delta}{n_1} \omega C \quad (\text{rad}; \Omega; \text{rad}\cdot\text{s}^{-1}; \text{F})$$

ROZSAH PRIMÁRNÍCH PROUDŮ (0,5 až 1200)A/5A 34 PŘEVODŮ

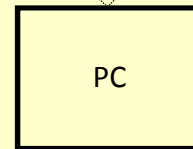
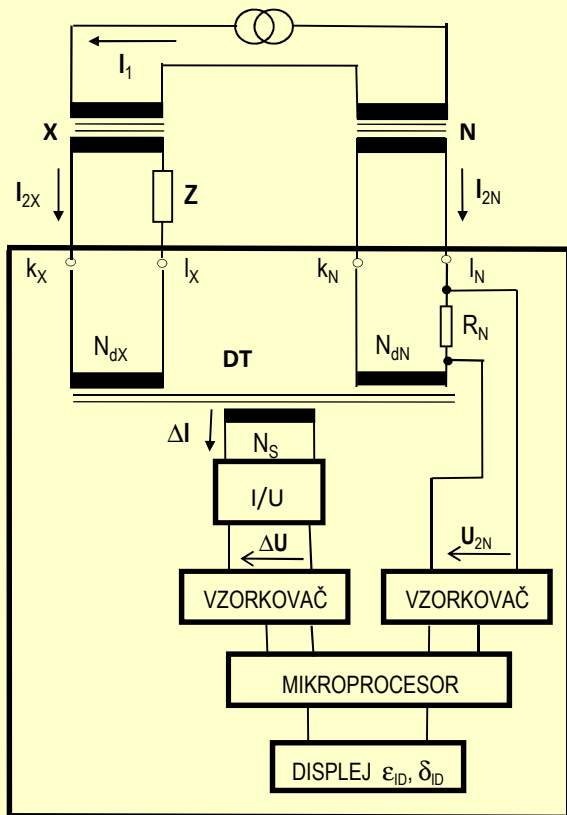
VLASTNÍ CHYBA KOMPARÁTORU : 0,5 ppm ; 0,0017 úhlové minuty

VÝVOJ A REALIZACE NA KATEDŘE MĚŘENÍ FEL ČVUT 1980

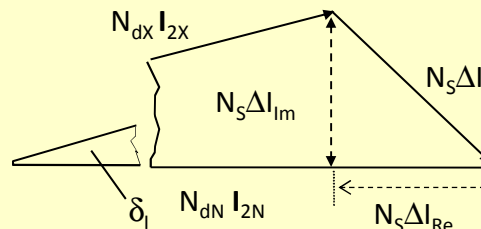
SCHÉMA ZAŘÍZENÍ PRO KALIBRACI MTP

$$u_{\epsilon_{IX}} = \sqrt{u_{\epsilon_{ID}}^2 + u_{\epsilon_{IN}}^2}$$

$$u_{\delta_{IX}} = \sqrt{u_{\delta_{ID}}^2 + u_{\delta_{IN}}^2}$$

FÁZOROVÝ DIAGRAM

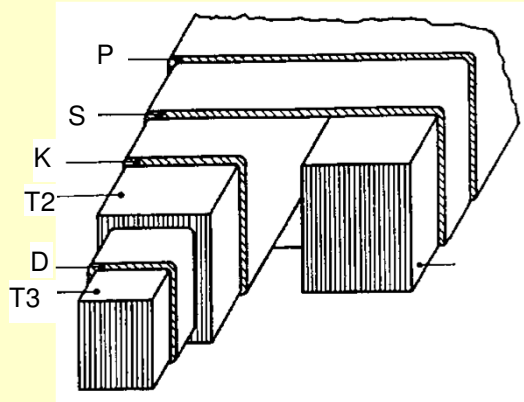

$$\epsilon_{ID} = \frac{N_S \Delta I_{Re}}{N_{dN} I_{2N}} = \frac{N_S \Delta U_{Re}}{R N_{dN} I_{2N}}$$

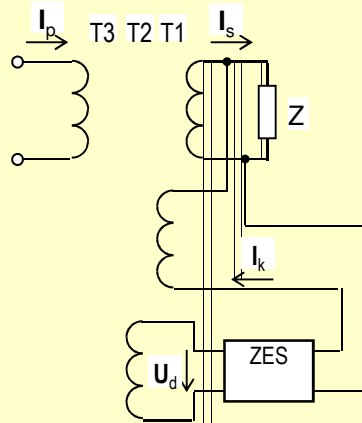
$$\delta_{ID} = \text{tg } \delta_{ID} = \frac{N_S \Delta U_{Im}}{R(N_{dN} I_{2N} - N_S \Delta I_{Re})}$$

ETALONY POUŽÍVANÉ PŘI KALIBRACÍCH MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ PROUDU

ETALONOVÝ MTP S ELEKTRONICKOU KOMPENZACÍ CHYB

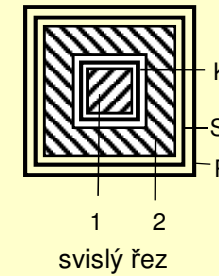

Uspořádání magnetického obvodu

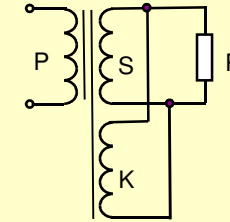

Elektrický náhradní obvod

ETALONOVÝ MTP S POMOČNÝM BUZENÍM

svislý řez

zapojení vinutí

Tettex 4764

Rozsah prim. proudu 5 A – 5 000 A
Počet převodů 156
Rozsah sek. proudu 1 A, 5 A
Chyba 10 ppm; 0,05'

Tettex 4761

Rozsah prim. proudu 1 A – 1 000 A
Počet převodů 20
Rozsah sek. proudu 1 A, 5 A
Chyba 10 ppm; 0,05'

MI 7020H

Rozsah prim. proudu 2 000 A
Počet převodů 1 (1 000 : 1 nebo 2 000 : 1)
Rozsah sek. proudu 1 A, 5 A
Chyba 10 ppm; 10 μrad

MI 7020H/4000

4 000 A
Počet převodů 1 (1 000 : 1 nebo 2 000 : 1)
Rozsah sek. proudu 1 A, 5 A
Chyba 10 ppm; 10 μrad

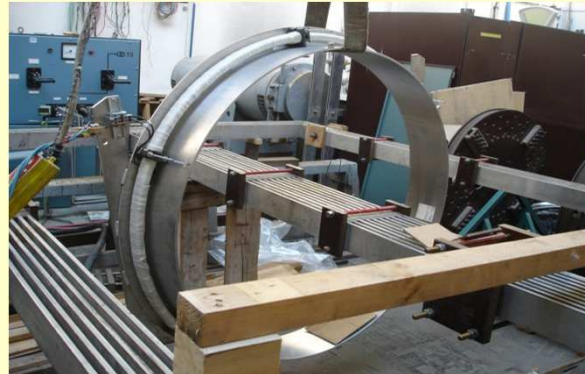
Kalibrace MTP 8 kA/5A systémem Tettex

Systém pro vyhodnocení chyb a zátěž Tettex

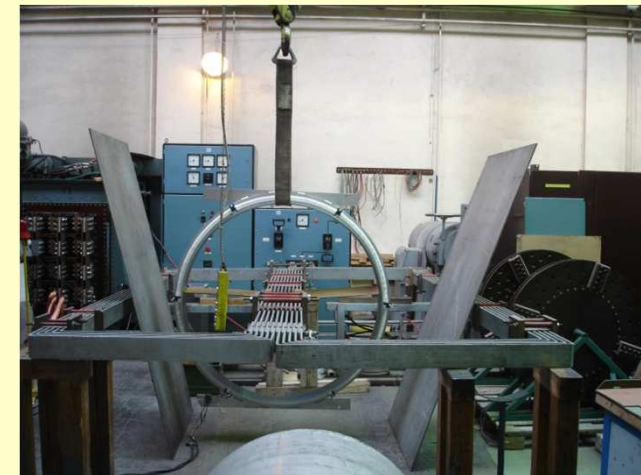

Primární proud 10 závitů 2 kA

Primární proud smyčkou
10 závitů 2 kA

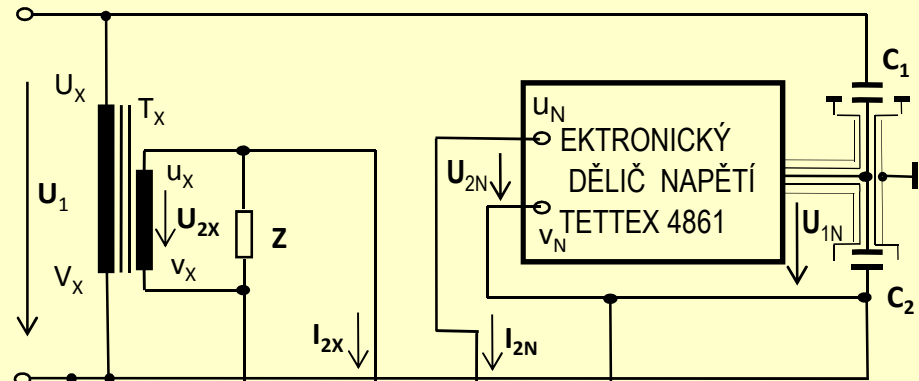
KALIBRACE MTP 20 kA/5A

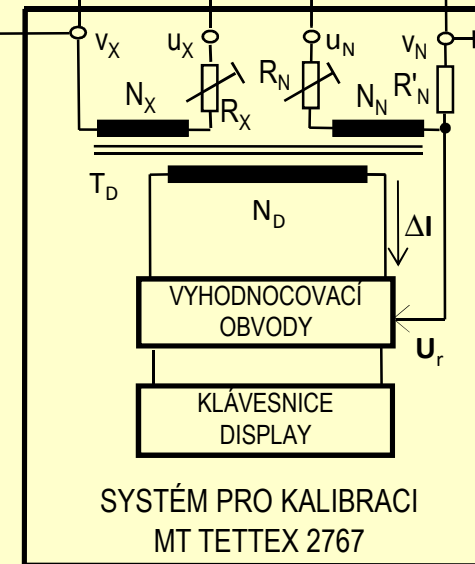
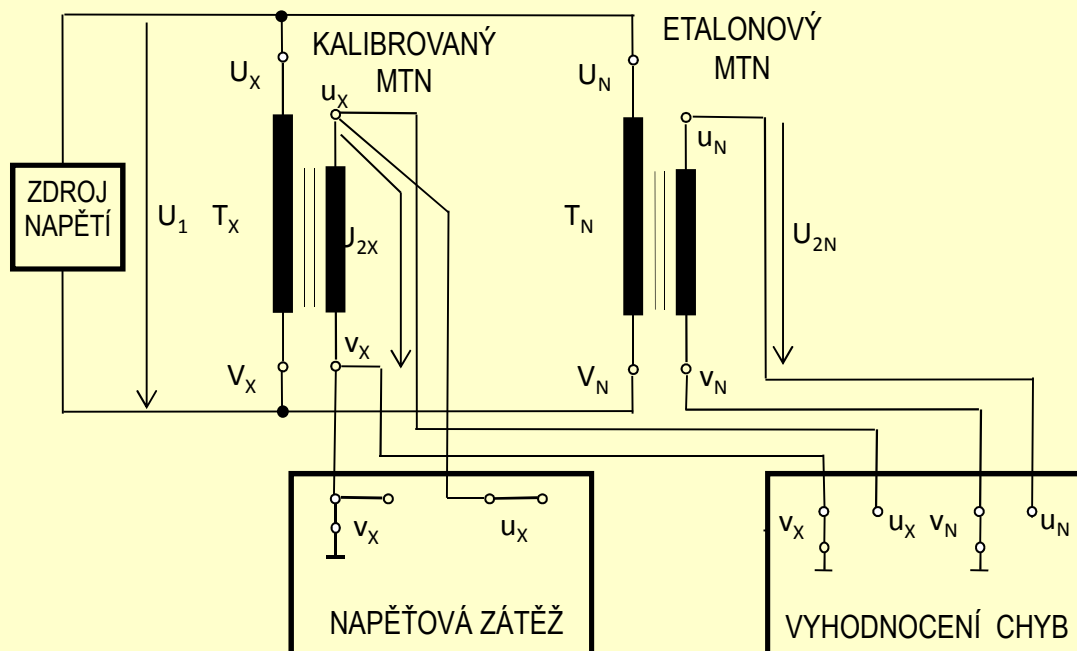
Stínění vlivu zpětných
vodičů smyčky

KALIBRACE MTN POMOCÍ KAPACITNÍHO DĚLIČE

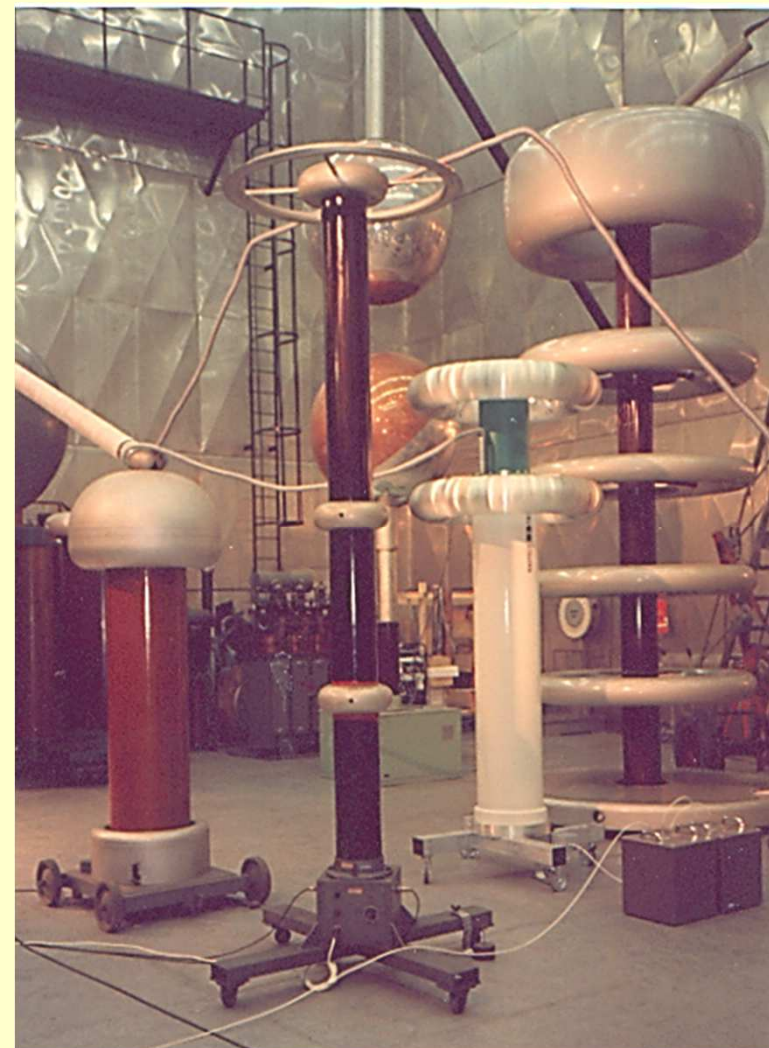
ZAPOJENÍ PRO KALIBRACI MTN SROVNÁVACÍ METODOU

$$\epsilon_{UX} = \epsilon_{UD} + \epsilon_{UN}, \delta_{UX} = \delta_{UD} + \delta_{UN}$$

KALIBRACE MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTRŮ NAPĚTÍ

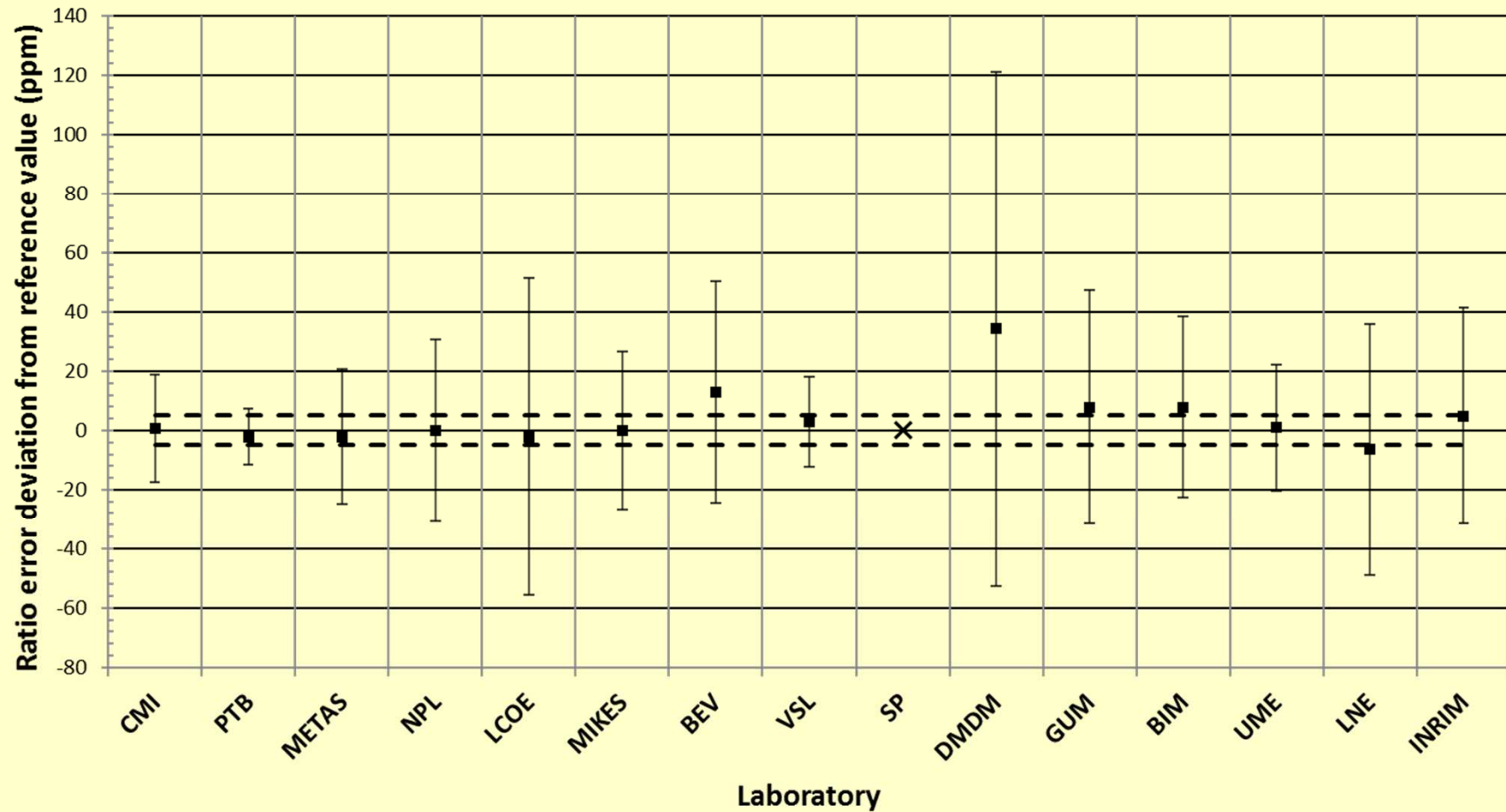

VN hala FEL ČVUT

MEZINÁRODNÍ POROVNÁNÍ MTP DO 10 kA EURAMET 1187

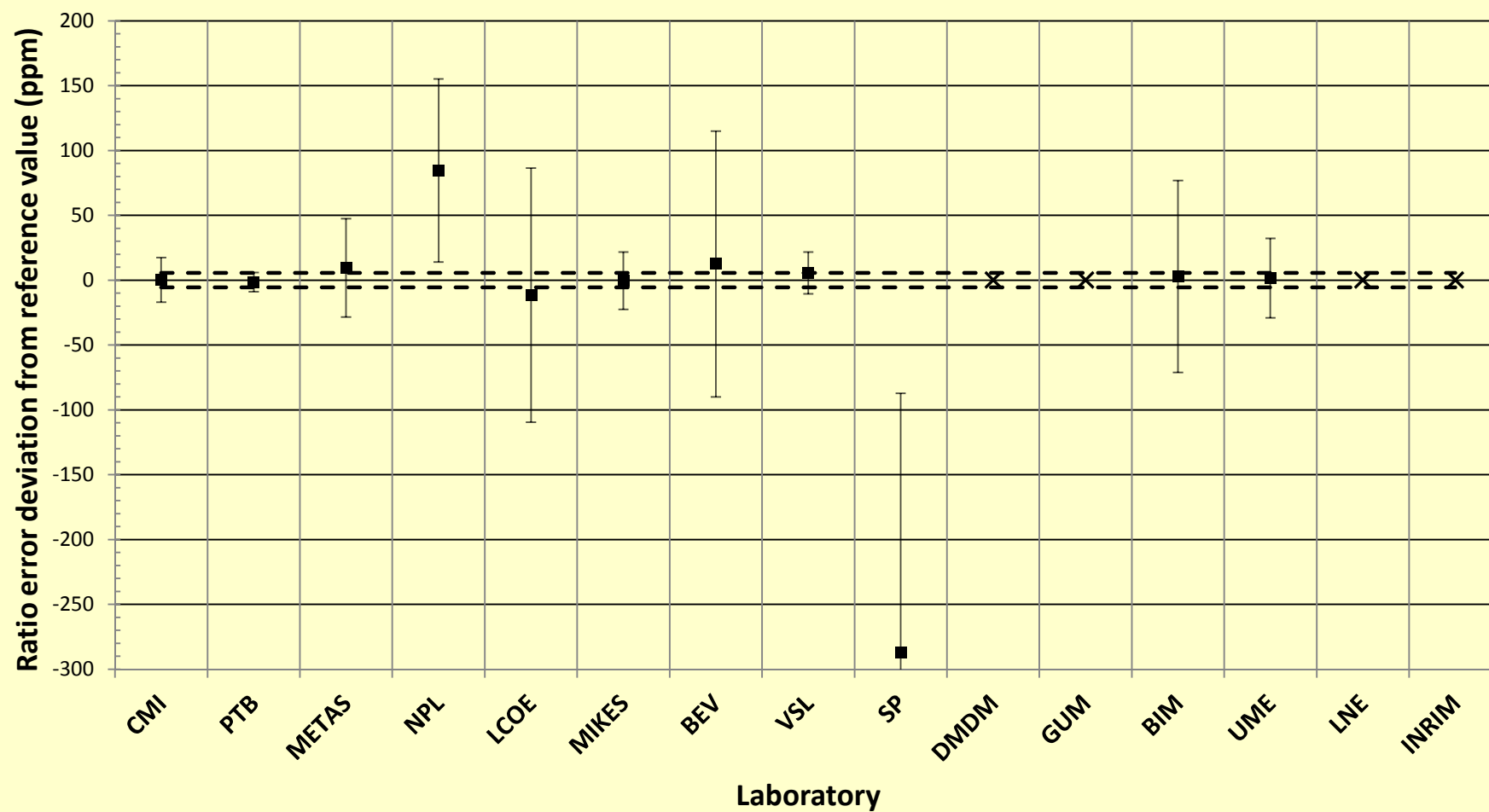
Ratio error deviation from reference value

$k_1 = 10 \text{ kA}/5 \text{ A}, 50 \% I_N, 5 \text{ VA}$

Ratio error deviation from reference value

$k_1 = 10 \text{ kA}/5 \text{ A}, 1 \% I_N, 5 \text{ VA}$

PARAMETRY (CMC) PRO MĚŘICÍ TRANSFORMÁTORY A DC NAPĚTÍ A PROUD, C A tg δ

MĚŘICÍ TRANSFORMÁTORY PROUDU

PŘEVOD : (0,5 až 20 000)A/5A resp. 1A Rozsah chyby proudu (0 až 20)% nejistota (0,002 až 0,2) %
chyby úhlu (0 až 20) crad nejistota (0,0032 až 0,2) crad
(0 až 11)⁰ nejistota (0,11 až 6,8) ´

MĚŘICÍ TRANSFORMÁTORY NAPĚTÍ

PŘEVOD : (100 V/5V až 400 kV/250V) Rozsah chyby napětí (0 až 20)% nejistota (0,006 až 0,2) %
chyby úhlu (0 až 20) crad nejistota (0,006 až 0,2) crad
(0 až 11)⁰ nejistota (0,2 až 6,8) ´

DC NAPĚTÍ : (1 až 100) kV : nejistota (0,035 až 0,058)%

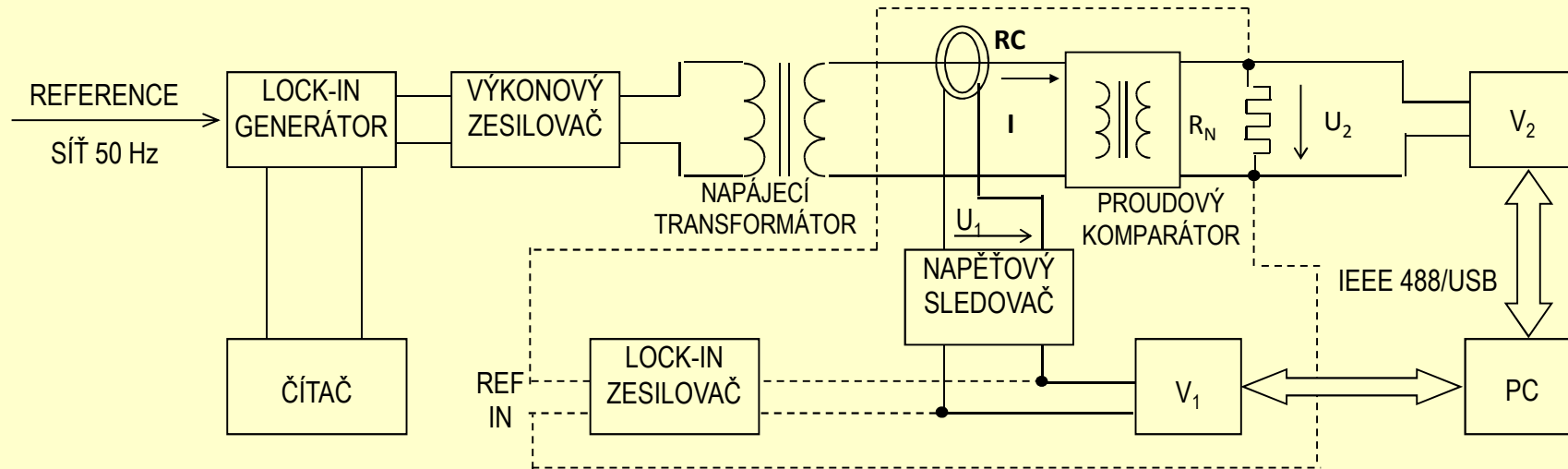
DC PROUD : (100 až 1000) A : nejistota 0,003 %

AC VN KAPACITY : napětí (0,1 až 400) kV, (10 až 10⁷) pF nejistota (0,01 až 0,23)%
tg δ : (10⁻⁵ až 1) napětí do 400 kV nejistota (2,5. 10⁻⁵ až 10⁻²)

ETALONY VN KAPACITY : (10 až 10 000) pF/2kV, 100 000 pF/1kV, 100 pF/100 kV, 50 pF/400 kV

ETALONY tg δ : 0,1 až 5.10⁻⁵

ROGOWSKEHO CÍVKY : při 50 Hz do proudu 20 kA

Konstanta RC:
$$K_{RC} = \frac{U_I}{I} \frac{50}{f} = \frac{U_I}{U_2} \frac{R_N}{p_1} \frac{50}{f}$$

Odchylka od 90° mezi měřeným proudem I a indukovaným napětím U_1 představuje **chybu úhlu RC**.

Nejistota K_{RC} typu B:
$$u_B(K_R) = \sqrt{\left(\frac{R_N}{U_2 p_1} u(U_1)\right)^2 + \left(\frac{U_1}{U_2 p_1} u(R_N)\right)^2 + \left(\frac{U_1 R_N}{U_2^2 p_1} u(U_2)\right)^2 + \left(\frac{U_1 R_N}{U_2^2 p_1^2} u(p_1)\right)^2}$$

Nejistoty určení K_{RC}

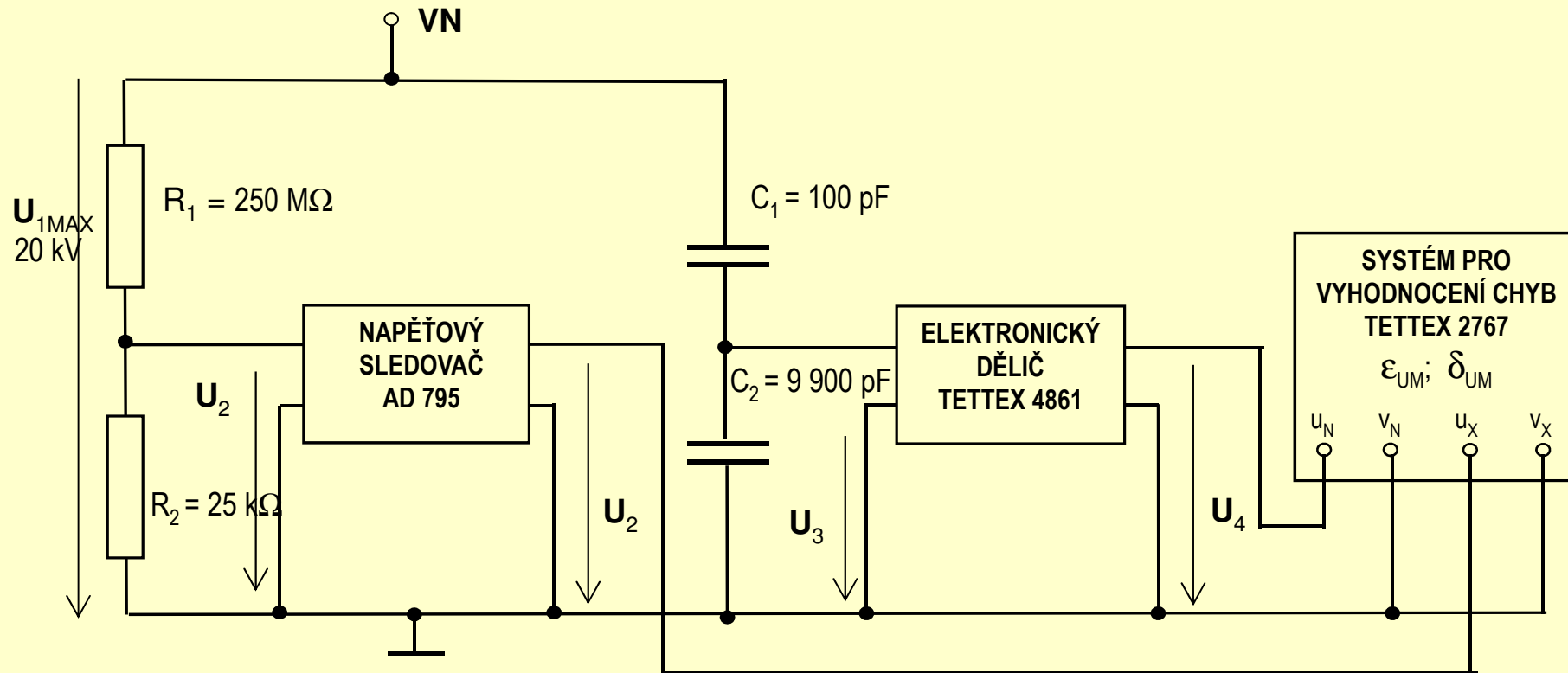
$u_{KRC} (B) = 0,061 \%$

$u_{KRC} (A) = 0,013 \%$

$u_{KRC} = 0,062 \%$

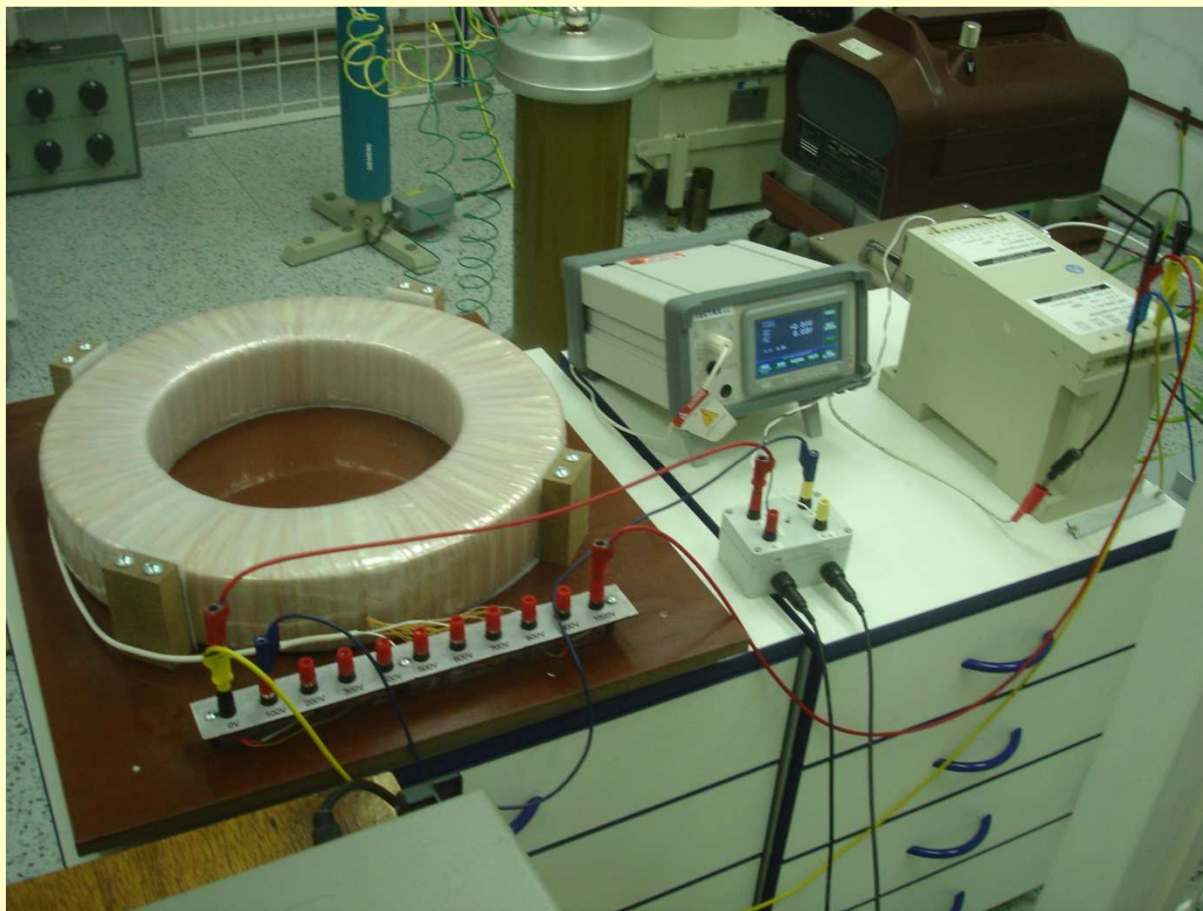
$U_{KRC} = 0,12 \%$

KALIBRACE VYSOKONAPĚŤOVÝCH DĚLIČŮ POMOCÍ SYSTÉMU TETTEX 2767

CHYBA NAPĚTÍ $\epsilon_{ND} = \frac{k_{ND} U_2 - U_1}{U_1} \approx \frac{U_2 - U_4}{U_4}$

CHYBA ÚHLU δ_U je dána jako fázový posuv fázoru výstupního napětí U_2 proti fázoru vstupního napětí U_4

INDUKČNÍ DĚLIČ 10 x 100 V PRO KALIBRACI EL. DĚLIČE NAPĚTÍ

KALIBRACE ROGOWSKÉHO CÍVKY PRO MĚŘENÍ ZKRATOVÝCH PROUDŮ

KALIBRACE VN KONDENZÁTORU POMOCÍ TRANSFORMÁTOROVÉHO MOSTU

KALIBRACE KLEŠŤOVÉHO AMPERMETRU DC PROUDEM DO 1 kA

KALIBRACE ZÁTĚŽÍ PRO MĚŘICÍ TRANSFORMÁTORY

Karel Draxler¹, Michal Ulvr², Renata Styblíková² a Jan Hlaváček³

¹ ČVUT FEL Praha
Fakulta elektrotechnická
Katedra měření

² Český metrologický institut
Laboratoře primární metrologie Praha
Oddělení elektromagnetických veličin

³ ČVUT FEL Praha
Fakulta elektrotechnická
Katedra elektroenergetiky

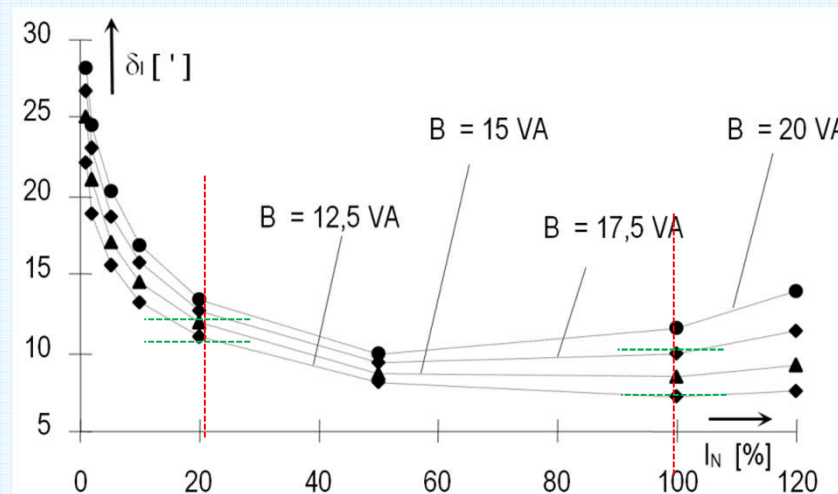
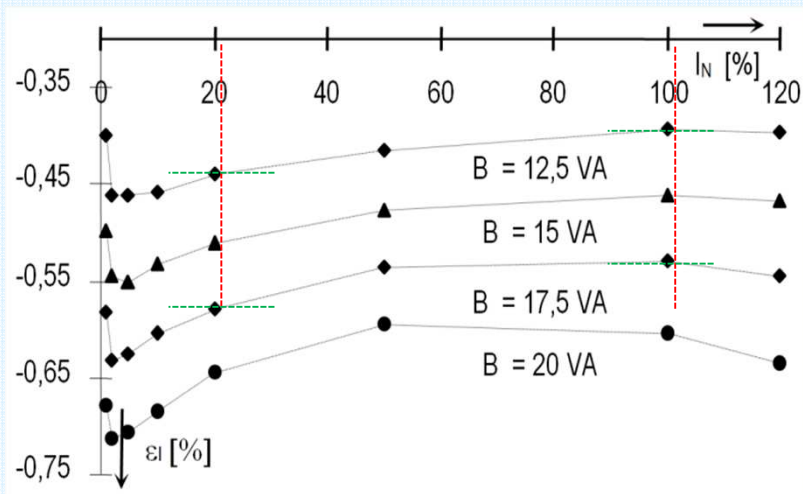
VLIV PŘESNOSTI ZÁTĚŽE NA CHYBY MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ PROUDU A NAPĚTÍ

NÁVRH POŽADAVKŮ NA PŘESNOST ZÁTĚŽÍ POUŽÍVANÝCH PŘI OVĚŘOVÁNÍ MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ:

- Je-li hodnota zátěže vyjádřena jako impedance, musí se její velikost B včetně přívodů rovnat jmenovité hodnotě s odchylkou $\pm 3\%$ a její fázový posuv β se musí rovnat jmenovité hodnotě s odchylkou ± 3 grad.
- Je-li hodnota zátěže vyjádřena pomocí zdánlivého výkonu B , musí se jeho hodnota včetně přívodů rovnat jeho jmenovité hodnotě s odchylkou $\pm 3\%$ a účinník PF ($\cos \beta$) se musí rovnat jmenovité hodnotě s odchylkou $\pm 0,02$.
- Tyto požadavky byly ověřeny měřením závislostí chyb měřicích transformátorů na změně velikosti a účinníku zátěže.

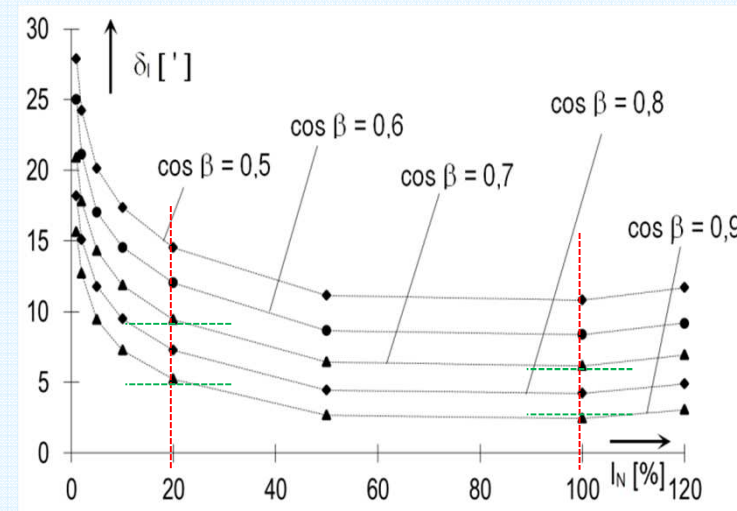
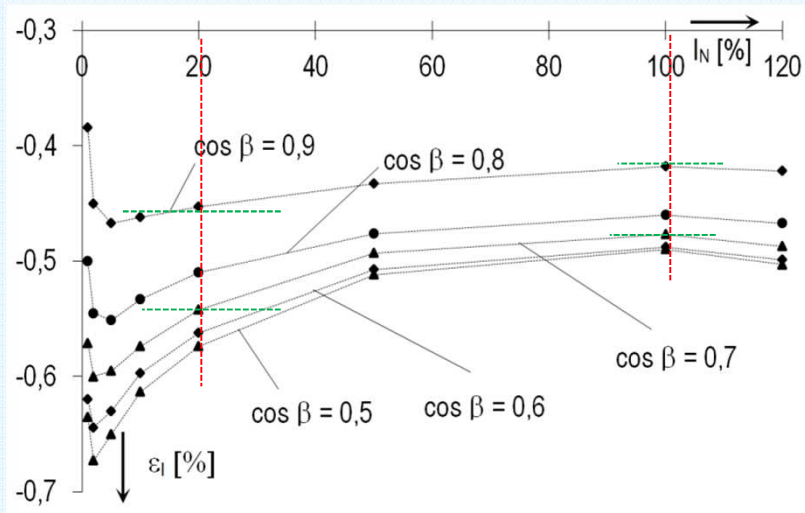
MTP: 50 A / 5 A; třída přesnosti 0.5; $B_r = 15$ VA; $PF = 0.8$

Závislost chyby proudu ϵ_i a chyby úhlu δ_i na velikosti primárního proudu I_1 a zátěži B , $k_T = 50$ A/5 A, $PF = 0.8$

VLIV PŘESNOSTI ZÁTĚŽE NA CHYBY MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ PROUDU A NAPĚTÍ

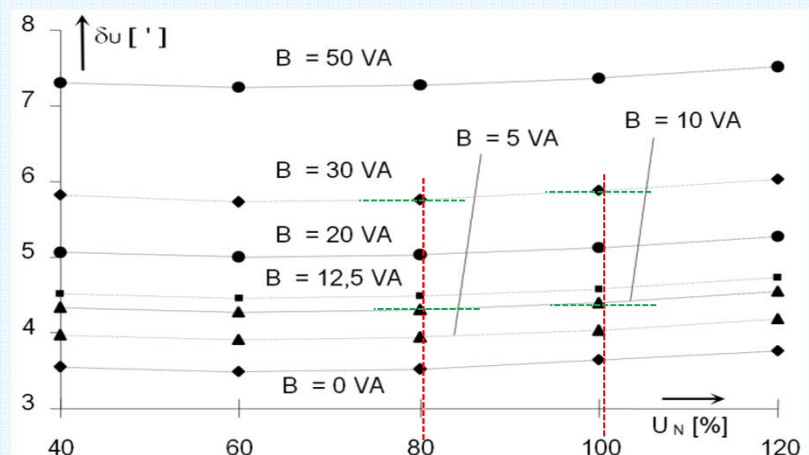
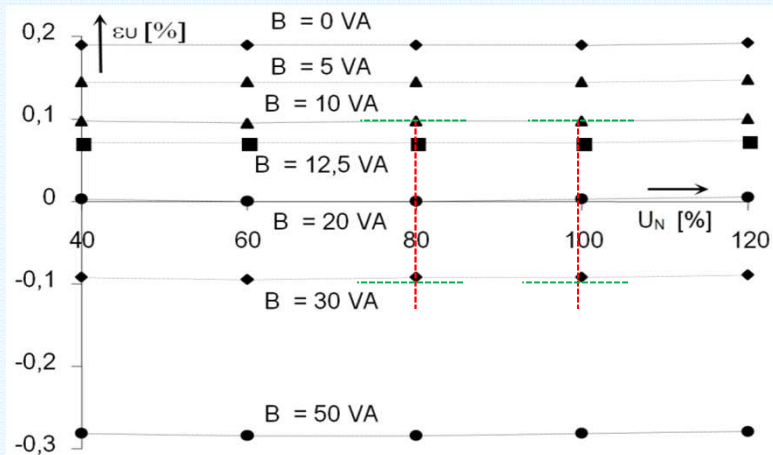

Závislost chyby proudu ε_1 a chyby úhlu δ_1 na velikosti primárního proudu I_1 a účinníku zátěže $\cos \beta$, $k_I = 50 \text{ A/5 A}$, $B = 15 \text{ VA}$.

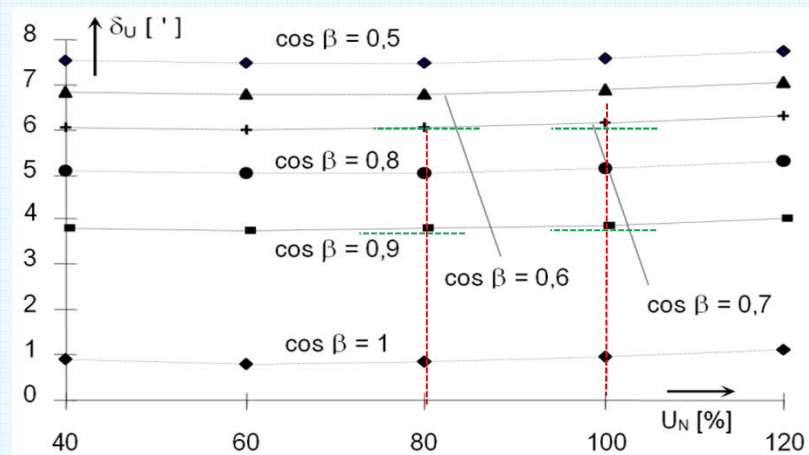
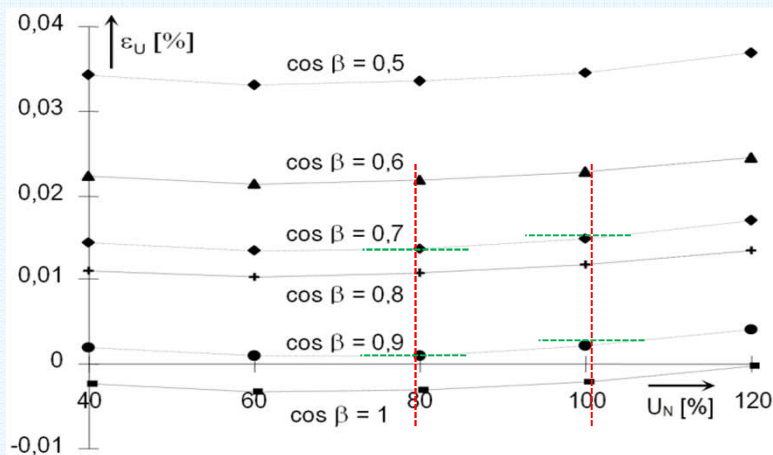
Vliv změny velikosti zátěže a jejího účinníku byl vyšetřován v rozsahu (20 až 100) % jmenovité hodnoty proudu I_R v okolí jmenovité hodnoty zátěže.

VLIV PŘESNOSTI ZÁTĚŽE NA CHYBY MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ PROUDU A NAPĚTÍ

Závislost chyby napětí ε_U a chyby úhlu δ_U MTN na velikosti primárního napětí U_1 a velikosti zátěže, $k_U = (22/\sqrt{3}) \text{ kV} // (100/\sqrt{3}) \text{ V}$, $B = 20 \text{ VA}$, $\text{PF} = 0.8$

Závislost chyby napětí ε_U a chyby úhlu δ_U MTN na velikosti primárního napětí U_1 a účinku zátěže $\cos \beta$,
 $k_U = (22/\sqrt{3}) \text{ kV} // (100/\sqrt{3}) \text{ V}$, $B = 20 \text{ VA}$, $\text{PF} = 0.8$

Vliv změny velikosti zátěže a jejího účinku byl vyšetřován v rozsahu (80 až 100) % jmenovité hodnoty napětí U_R v okolí jmenovité hodnoty zátěže.

VLIV PŘESNOSTI ZÁTĚŽE NA CHYBY MĚŘICÍCH TRANSFORMÁTORŮ PROUDU A NAPĚTÍ

Lineární aproximací závislostí chyby převodu ε_B a ε_{PF} a chyby úhlu δ_B a δ_{PF} na změnách ΔB_B and ΔB_{PF} mohou být konstanty $k_{B\varepsilon}$, $k_{PF\varepsilon}$, $k_{B\delta}$ a $k_{PF\delta}$ vyjádřeny jako

$$k_{B\varepsilon} = \Delta\varepsilon_B / \Delta B_\varepsilon = (\varepsilon_{2B} - \varepsilon_{1B}) / (B_{2\varepsilon} - B_{1\varepsilon})$$

$$k_{PF\varepsilon} = \Delta\varepsilon_{PF} / \Delta PF = (\varepsilon_{2PF} - \varepsilon_{1PF}) / (PF_{2\varepsilon} - PF_{1\varepsilon})$$

$$k_{B\delta} = \Delta\delta_B / \Delta B_\delta = (\delta_{2B} - \delta_{1B}) / (B_{2\delta} - B_{1\delta})$$

$$k_{PF\delta} = \Delta\delta_{PF} / \Delta PF = (\delta_{2PF} - \delta_{1PF}) / (PF_{2\delta} - PF_{1\delta})$$

Za předpokladu odchylek zátěže $\delta B = 3\%$ a $\Delta PF = 0.02$ odpovídající změny chyb $\Delta\varepsilon_B$, $\Delta\varepsilon_{PF}$, $\Delta\delta_B$ a $\Delta\delta_{PF}$ mohou být vyjádřeny jako

$$\Delta\varepsilon_B = k_{B\varepsilon} \Delta B_\varepsilon = k_{B\varepsilon} \delta B \cdot B / 100$$

$$\Delta\delta_B = k_{B\delta} \Delta B_\delta = k_{B\delta} \delta B \cdot B / 100$$

$$\Delta\varepsilon_{PF} = k_{PF\varepsilon} \Delta PF$$

$$\Delta\delta_{PF} = k_{PF\delta} \Delta PF$$

VLIV ZMĚNY VELIKOSTI ZÁTĚŽE B A ÚČINÍKU ZÁTĚŽE PF NA CHYBY MTP

MTP 50 A/5 A; tř. př. 0.5; $B = 15 \text{ VA} \pm 3\%$; $PF = 0.8 \pm 0.02$								
I_1 (% I_{1r})	$k_{B\varepsilon}$ (%/VA)	$k_{PF\varepsilon}$ (%)	$k_{B\delta}$ (°/VA)	$k_{PF\delta}$ (°)	$\Delta\varepsilon_B$ (%)	$\Delta\delta_B$ (°)	$\Delta\varepsilon_{PF}$ (%)	$\Delta\delta_{PF}$ (°)
100	0.03	0.3	0.5	22.5	0.0135	0.225	0.006	0.45
20	0.012	0.45	0.3	15	0.0054	0.135	0.009	0.30

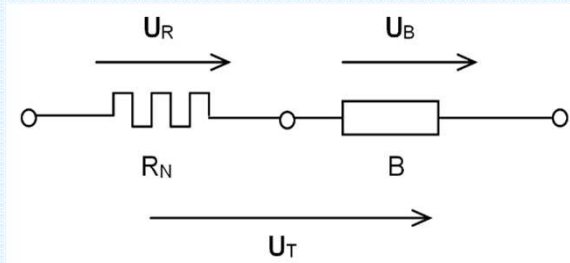
VLIV ZMĚNY VELIKOSTI ZÁTĚŽE B A ÚČINÍKU ZÁTĚŽE PF NA CHYBY MTN

MTN (22/ $\sqrt{3}$) kV/(100/ $\sqrt{3}$) V; tř. př. 0.2; $B = 20 \text{ VA} \pm 3\%$; $PF = 0.8 \pm 0.02$								
U_1 (% U_{1r})	$k_{B\varepsilon}$ (%/VA)	$k_{PF\varepsilon}$ (%)	$k_{B\delta}$ (°/VA)	$k_{PF\delta}$ (°)	$\Delta\varepsilon_B$ (%)	$\Delta\delta_B$ (°)	$\Delta\varepsilon_{PF}$ (%)	$\Delta\delta_{PF}$ (°)
100	0.01	0.08	0.07	12	0.006	0.042	0.0016	0.24
80	0.01	0.07	0.07	11	0.006	0.042	0.0014	0.22

Z výsledků je patrné, že změny účinníku zátěže mají podstatně větší vliv na chyby MT než změny její velikosti.

KALIBRACE ZÁTĚŽÍ PRO MĚŘICÍ TRANSFORMÁTORY METODOU TŘÍ VOLTMETRŮ

Zapojení pro metodu 3 voltmetrů

$$B_{ICT} = Z I_r^2 = \frac{U_B}{U_R} R_N I_r^2, \quad B_{IVT} = \frac{U_r^2}{Z} = U_r^2 \frac{U_R}{U_B} \frac{1}{R_N}$$

Relativní hodnota nejistoty typu B údaje velikosti zátěže B

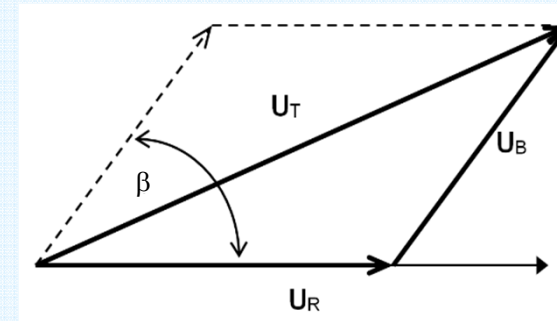
$$u_r(B) = \sqrt{[u_r(U_B)]^2 + [u_r(U_R)]^2 + [u_r(R_N)]^2}$$

Rozšířená nejistota velikosti zátěže: $U_r(B) = 2 u_r(B)$

$u_r(B)$ je relativní nejistota velikosti zátěže (%)

$u_r(U_B)$ a $u_r(U_R)$ jsou relativní hodnoty nejistot napětí U_B (%) a U_R (%)

$u_r(R_N)$ je relativní hodnota nejistoty etalonového rezistoru R_N (%)

Fázorový diagram

$$PF = \cos \beta = \frac{U_T^2 - U_R^2 - U_B^2}{2 U_B U_R}$$

Nejistota typu B účinníku zátěže $\cos \varphi$

$$u(\cos \beta) = \sqrt{\left(\frac{\partial(\cos \beta)}{\partial U_R} u(U_R)\right)^2 + \left(\frac{\partial(\cos \beta)}{\partial U_B} u(U_B)\right)^2 + \left(\frac{\partial(\cos \beta)}{\partial U_T} u(U_T)\right)^2}$$

$$u(\cos \beta) = \sqrt{[A u(U_T)]^2 + [B u(U_R)]^2 + [C u(U_B)]^2}$$

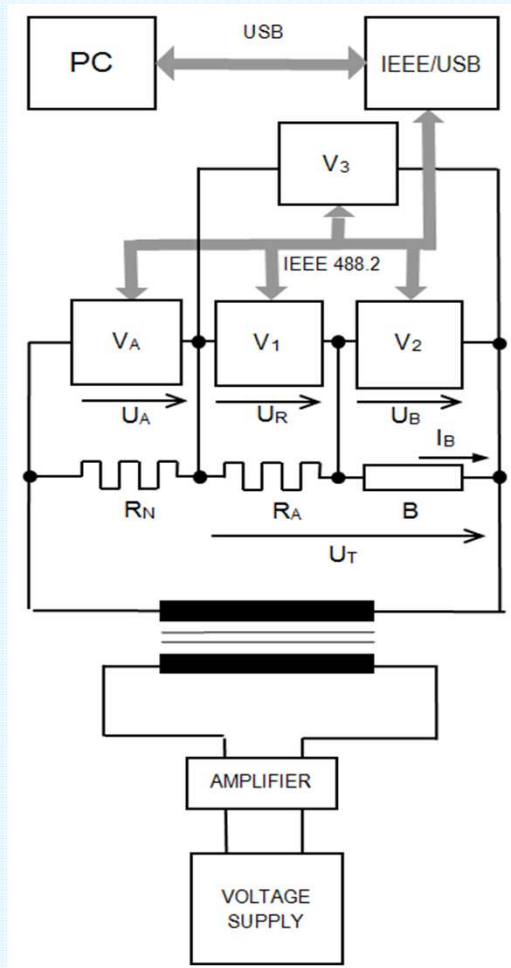
$$A = \frac{U_T}{U_B U_R}; \quad B = \frac{U_B^2 - U_T^2 - U_R^2}{2 U_B U_R^2}; \quad C = \frac{U_R^2 - U_T^2 - U_B^2}{2 U_B^2 U_R}$$

Rozšířená nejistota účinníku zátěže: $U(\cos \varphi) = 2 u(\cos \varphi)$

MODIFIKOVANÁ METODA TŘÍ VOLTMETRŮ

Měřicí systém se čtyřmi voltmetry

Resistor R_N slouží pouze k měření proudu zátěží I_B .

Resistor R_A slouží pouze k měření účinníku ($\cos \beta$)

R_A je proměnný rezistor, jehož hodnota je volena tak, aby se minimalizovala nejistota měření účinníku zátěže PF.

Pro zátěž MTP: $R_A = B/I_r^2$

Pro zátěž MTN: $R_A = U_r^2/B$

$$B_{\text{MTP}} = ZI_r^2 = \frac{U_B}{U_A} R_N I_r^2 \quad B_{\text{MTN}} = \frac{U_r^2}{Z} = U_r^2 \frac{U_A}{U_B} \frac{1}{R_N}$$

Pro $R_A = |Z| (\Omega) \Rightarrow U_R = U_B = U_K$

Citlivostní koeficienty pro určení nejistoty účinníku PF

$$A = \frac{U_T}{U_K^2}; B = -\frac{U_T^2}{2U_K^3}; C = -\frac{U_T^2}{2U_K^3}$$

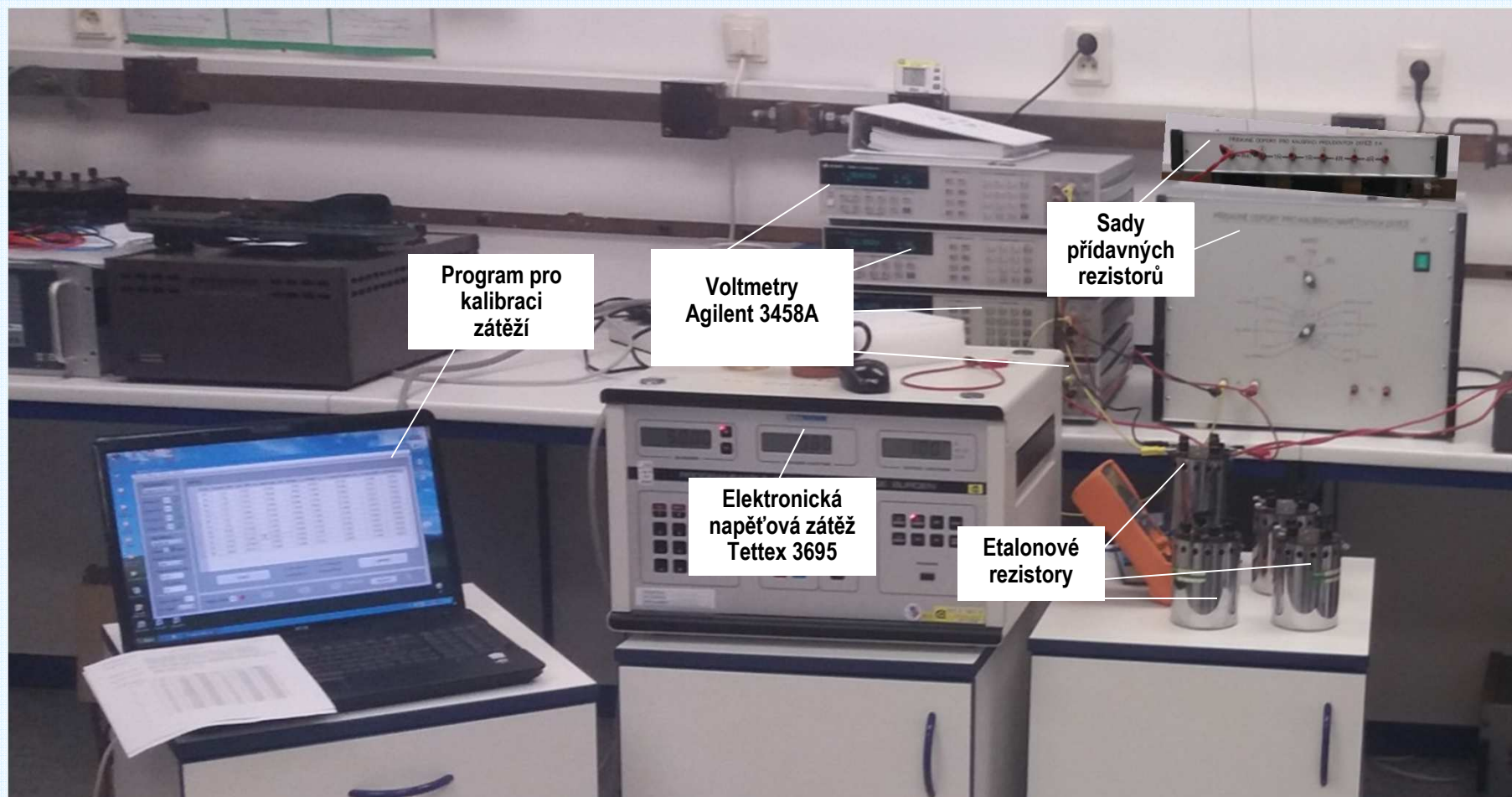
Napětí U_A , U_R , U_B a U_T jsou měřena voltmetry Agilent 3458 A řízenými PC programem v LabWindows CVI.

Odměry voltmetrů probíhají simultánně pomocí příkazu GET.

Měřicí obvod je napájen zesilovačem buzeným generátorem zavěšeným na síti 50 Hz z důvodu zajištění stability a minimálního zkreslení signálu.

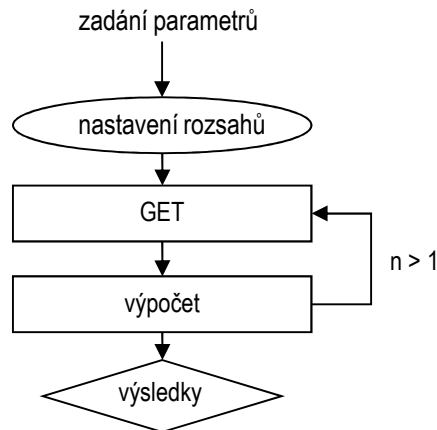

PRACOVNÍŠTĚ PRO KALIBRACI NAPĚŤOVÝCH ZÁTĚŽÍ

PRINCIP ŘÍZENÍ VOLTMETRŮ V PROSTŘEDÍ LABWINDOWS CVI

1. Zadání parametrů: parametry zátěže, hodnota R_N , počet odměrů n
2. Automatické nastavení rozsahů voltmetrů
3. Start příkazu GET (Group Execute Trigger)
4. Provedení požadovaného počtu odměrů a průměrování výsledků
5. Výpočet jednotlivých měřených veličin včetně nejistot

VÝSLEDKY MĚŘENÍ

NAPĚŤOVÁ ZÁTĚŽ: 5 VA, 10 VA A 20 VA, PF = 0.8																
$B_{\text{set up}}$ (VA)	R_A (Ω)	R_N (Ω)	U_A (V)	U_B (V)	U_T (V)	U_R (V)	B_{meas} (VA)	PF_{meas} (-)	$U(B_{\text{meas}})$ (%)	A (-)	B (-)	C (-)	$u(U_T)$ (V)	$u(U_B)$ (V)	$u(U_R)$ (V)	$U(PF_{\text{meas}})$ (-)
U _r = 100 V, PF = 0.8																
5	2000	100	4.9986	99.6851	188.188	98.8574	5.014	0.797	0.14	0.0191	-0.0181	-0.0181	0.21	0.07	0.07	0.005
10	1000	10	1.0013	100.463	170.368	79.0813	9.967	0.798	0.15	0.02144	-0.02	-0.0206	0.2	0.06	0.06	0.005
20	500	10	1.9999	100.412	203.17	113.867	19.917	0.797	0.14	0.01777	-0.017	-0.0167	0.22	0.08	0.08	0.005
U _r = 100/√3 V, PF = 0.8																
5	667	100	8.5484	57.0462	113.157	62.3526	4.995	0.796	0.17	0.03181	-0.0303	-0.03	0.17	0.05	0.05	0.007
10	333	10	1.7075	57.1822	100.632	49.0696	9.954	0.793	0.19	0.03586	-0.0336	-0.0342	0.16	0.04	0.04	0.007
20	167	10	3.4293	57.3642	118.01	67.0976	19.927	0.797	0.16	0.03066	-0.0293	-0.0288	0.17	0.05	0.05	0.006
PROUDOVÁ ZÁTĚŽ: 5 VA, 10 VA A 20 VA, PF = 0.8																
$B_{\text{set up}}$ (VA)	R_A (Ω)	R_N (Ω)	U_A (V)	U_B (V)	U_T (V)	U_R (V)	B_{meas} (VA)	PF_{meas} (-)	$U(B_{\text{meas}})$ (%)	A (-)	B (-)	C (-)	$u(U_T)$ (V)	$u(U_B)$ (V)	$u(U_R)$ (V)	$U(PF_{\text{meas}})$ (-)
I _r = 5 A, PF = 0.8																
5	0.2	0.1	0.50021	0.978918	1.89268	1.013631	4.993	0.804	0.20	1.907	-1.815	-1.808	0.00214	0.00069	0.000708	0.005
10	0.2	0.1	0.50228	2.0233	2.9117	1.017757	10.071	0.813	0.15	1.414	-1.293	-1.3844	0.00275	0.00221	0.000711	0.006
20	0.2	0.1	0.50000	4.00776	4.86256	1.013883	20.039	0.807	0.13	1.197	-1.045	-1.188	0.00392	0.00340	0.000708	0.007
I _r = 1 A, PF = 0.8																
5	10	1	9.49243	5.05553	13.8466	1.01404	4.986	0.793	0.12	0.2885	-0.2813	-0.2621	0.0183	0.004033	0.005795	0.006
10	10	1	5.65013	6.02582	11.0745	0.60392	9.978	0.799	0.11	0.3253	-0.3074	-0.3096	0.0076	0.004615	0.003490	0.004
20	10	1	6.48657	11.3131	16.9569	0.56653	19.969	0.800	0.11	0.2311	-0.2118	-0.2249	0.0202	0.007788	0.003992	0.006

ZÁVĚR

- Při kalibraci laboratorních transformátorů s třídou přesnosti 0,2 nebo vyšší se doporučuje, aby hodnota účinníku zátěže byla v rozmezí $0,8 \pm 0,1$. Totéž platí pro mezilaboratorní srovnání.
- Metoda tří voltmetrů umožňuje současně stanovit zdánlivý výkon zátěže a jeho účinník.
- Pro oba parametry lze vyjádřit nejistoty typu B $U(B)$ a $U(PF)$, které závisí na přesnosti použitého etalonového rezistoru R_N a na přesnosti použitých voltmetrů.
- Nejistotu měření účinníku $U(PF)$ lze minimalizovat použitím pomocného rezistoru R_A , jehož hodnota nemá vliv na nejistotu měření.
- Použití čtvrtého voltmetru umožňuje snížit nejistotu typu B pro určení účinníku PF.
- Při použití voltmetrů Agilent 3458A nejistota stanovení velikosti zátěže B nepřesáhne 0,2 % a nejistota stanovení účinníku PF nepřesáhne 0,01, což vyhovuje navrhovaným požadavkům.
- Ke snížení nejistoty typu A se používá napájení měřicího obvodu pomocí zesilovače buzeného z generátoru fázově zavěšeného na síti 50 Hz s minimálním zkreslením a stabilní amplitudou.